

■ Nyílt parancs az erdélyi kataszteri személyzet számára, 1851 (MNL OL, F 259 28. 1432/1851.)

A becslő és felmérési személyzet számára megfogalmazott, 1851. január 23-án kelt nyílt parancsot (offene Ordre) is kinyomtatták, amellyel az alkalmazottak igazolták magukat, és ennek alapján a községek kötelesek voltak a rendeletek és az utasítások által megszabott segítséget megadni munkájukhoz.⁴

Március 24-én Erdély katonai és polgári kormányzója elrendelte, hogy a közigazgatási szervek támogassák a mérnökök munkáját. Eszerint április 1-jén kezdődnek a felmérések, és amikor a mérnök a községbe ér, a felméréshez szükséges dolgokat készítsék elő a *Hirdet-*

ménynek megfelelően. A március 21-én kelt *Hirdetményt* (*Kundmachung; Publikare*) is mindhárom (magyar, német és román) nyelven adták közre.⁵

Augusztus 2-án a kataszteri főigazgatóság 80-80 példányban elküldte Erdélybe a felmérési és a mérnököknek szóló utasítást, négy példányban pedig a főmérnök munkáját szabályozó utasítást. A mérnökök egy-egy példányt kaptak az első kettőből, amelyet kilépéskor vissza kellett adniuk.⁶

Mindezek ellenére a felmérés nem indult zökkenőmentesen. A községek gyakran nem készültek fel a *Hirdetményben* előírtak szerint a mérnök érkezésére, illetve előfordult, hogy a lakosok gonoszszágból vagy csínytevésből áthelyezték, megrongálták vagy eltulajdonították a kihelyezett jeleket, ezzel hátráltatták a munkát és növelték a felmérés költségeit. Például október 13-án Bedeus a Székásbesenyő felmérésével megbízott Johann Lechky mérnök ügyében kérte a községi elöljáró felelősségre vonását és megbüntetését, ugyanis a mérnök szeptemberi munkanaplójából kiderült, hogy egész hónapban alig tudott dolgozni, mert a községi elöljáró nem biztosította számára a felméréshez szükséges eszközöket és napszamosokat, sőt még inzultálta is a mérnököt és a katonai napszamosokat. A Gubernium még aznap, október 13-án újabb rendeletet adott ki, amelyet a *Landesgesetzblattban* is közzétettek. Eszerint a községek és a csendőrség is felelős volt a kihelyezett jelek őrzéséért. Minden megrongált, ellopott, áthelyezett jelért egytől öt forintig terjedő pénzbírságot szabhattak ki, az összeg felét az kapta, aki a tettet feljelentette, a másik felét pedig a község, mivel új jelrudat kellett biztosítania. Ha valaki nem tudott fizetni, akkor háromtól nyolc napig terjedő elzárásra ítéltették. A székásbesenyői események kivizsgálásának eredményeképp megállapították, hogy a köz-

4 MNL OL, F 259 28. 1432/1851.

5 MNL OL, F 510 Erdélyi országos kormányhatósági levéltára, Az abszolútizmus és egyesítés korának erdélyi közigazgatási levéltára, Az ideiglenes földadót bevezető bizottság (= F 510) 869/1851., 2196/1851.

6 MNL OL, F 510 869/1851., 1146/1851. *Instruction zur Ausführung der Vermessungs-Operationen, für das mit allerhöchstem Patente vom 4. März 1850 angeordnete Grundsteuer-Provisorium*. Wien, 1850. *Amts-Instruction für die zur Leitung der Vermessungs-Operationen bei Ausführung des Grundsteuer-Provisoriums aufgestellten Ober-Geometer*. Wien, 1850.

■ Gotthard Wokalek: Gyümölcsésés dűlönkénti felmérésének első szelvénye, 1856. Másolta Thomas Hanus (MNL OL, S 78 - 345. téka - Plopis - 1.)

Serkentés Erdély lakóihoz!⁹

Ámbár azon évi adómennyiség, melyet Erdély eddig az álladalmi háztartásra adott – a körülmények azon álláspontjából véve, mely szerint termékeinek értéke más, aránylag sokkal többet adózó tartományok terméki értékéhez áll –, csekélynek látszik, mégis az Erdélyben fennállott országos intézetek közül egy se nehézkedett a néptömegre oly nyomasztólag, mint éppen az adó, s ennél fogva a nép teljes joggal ugyan, de fájdalom, eredménytelenül, semmit sem várt epeztöbben az országgyűlések munkásságától, mint az adórendszer javítását.

Míg – Magyarországon s Erdélyen kívül – álladalmunk minden többi tartományaiban az adóügyre nézve célszerű javítások hoztak, az, ámbár [Magyarország és Erdély] a törvényhozó hatalom hiányos voltát rég elismerte, hazánkban 81 év alatt változatlan maradt.

Miután korunk szelíd elve azon ítéletet kimondotta, hogy jövőre minden álladalmi polgárok jogban és kötelességben egyenlők legyenek, s miután az 1849. martius 4-ki birodalmi alapszabály¹⁰ mindenkit az álladalmi terhek hordozásában részvételre kötelezett, az

ségi bíró volt a felelős a felmérés hátráltatásáért, akit megfosztottak tisztségétől és testi fenytéssel büntettek.⁷

A forrásközlésben a *Serkentés* és a *Hirdetmény* magyar nyelvű szövegét a jelenleg érvényes helyesírási és központosítási gyakorlat figyelembevételével adom közre. A sorszámneveket, az idegen (német, latin) szavakat és a tájnyelvi alakokat az eredeti szerint meghagyom.⁸

eddig irdélyi adórendszer egy nevezetes, a hazai törvényeken alapult hiánytól – mely szerint az adó s azzal egybekapcsolt közterhek alól, többek között, az ország lakosainak legtehetősebb osztálya mentve volt – tisztított ki.

Ha azonban a földmívelő és kézműves abba, hogy az eddig előjogokkal bírt nemesség és más adómentesek már adózni kötelesek, némű¹¹ vigasztalást is lel, mégis az adórendszerben sok oly fogyatkozások maradtak fenn, melyek befolyása alatt az adófizetés legtöbb adózókra nézve továbbra is nyomasztó terűnek marad.

A felületesen s csak egész határookra nézve keresztűlvitt osztályzata a földnek oly kevésse nyugszik biztos – gazdaszati eredményből merített – alapokon, és az arány, mellyel a különböző természetű nemekre, minők: szántó, kaszáló és szőlő alkalmazott adótételek egymáshoz állanak, jövedelmi arányukhoz oly kevésse vannak mérve, hogy némely telek után – melyből alig lehet fáradságos és költséges munkásság után sovány jövedelmet előidézni – több adót kell fizetni, mint más után, melyen könnyű munkát gazdag jövedelem jutalmaz. Változtatása azonban ilyen aránytalanságoknak teljes lehetetlen, mivel visszahívási jog¹² –

7 MNL OL, F 510 3336/1851., F 259 28. 23812/1851., 25424/1851., 26957/1851.

8 HERMANN RÓBERT: Gondolatok a XIX. század közepi források kiadási módjáról. *Fons*, 5. (1998) 1:153–155.

9 MNL OL, F 259 28. 1547/1851.

10 Az olmützi alkotmány.

11 Némi.

12 Felszólalás joga. L. SCHMIDT ANIKÓ: A panasztétel joga: a felszólalási jegyzékek. *Catastrum*, 1. (2014) 4:29–35.

az egyes részleteknek a helység számára kijelölt osztálybóli kiválasztására – a rendszerbe meg-alapítva nincs.

Az úgynevezett magány jövedelmi adóval minden olyan vállalatokból folyó jövedelmek lennének megrovandók, melyek a földművelés és polgári keresetek körin kívül esnek, de ezen intézet a célnak teljességgel meg nem felel, mert nem mutat a megkívántató áttekintésre szükséges támaszpontokat, minélfogva számtalan vállalatok jövedelmei adózatlan maradnak. A gazdag tőkepénzes felszaporított kamataiból az álladalomnak mit sem ad, míg egy egyszerű pálinkafőzőüst a megadóztatást ki nem kerüli.

A munkatevő marha megadóztatása második megrovása a földnek, és a marhaadó általában a nép erkölcstelenítését elősegíti, mert hol – mint a marhákra nézve a tapasztalás tanúsítja – a törvény kijátszása oly könnyűvé válik, ott a kísértet, az adó alól kibújhatni, nagyobb, semhogy általa sokan meg ne szédítetnének, és így a szilárd fizet, míg a jellemtelen az adókötelezettséget kikerüli.

Végül a személyadó a legnyomasztóbb igazságtalanságok tényezője, midőn eme rendszer a vagyonos és tehetetlen között különbséget nem tesz, hanem vasszigorával annyit követel attól, ki csak ép tagokkal bír, mint attól, ki minden javakban bővölködik.

Miután a forradalom, mely hazánkban is a polgárháború fáklyáját föllobogtatá és a rendnek minden kapcsait megtágítván a kormányzás újjáteremtését szükségessé tette, legyőzött, és a sok sebektől vérző hazának a béke visszaadott; ő felségének, legkegyelmesebb császárunknak minden törekvése oda van irányozva, hogy – mint többi népeinek – úgy az Erdélyben lakó nemzeteknek is azon, az 1849. martius 4-ki birodalmi alkotmányban ígért, a jól értett nép szabadságát biztosító és

kimondott egyenjogúságát életbe léptetendő institutiókat telhető gyorsasággal megadja, és azáltal a népfajoknak a béke áldásai között azoni örömet eszközöljen, hogy ők is polgárai az összes osztriai nagy álladalomnak.

Amellett, hogy a közigazgatást, igazságügyet, egyházat és tanodákat, kereskedelmi és iparügyet érdeklő javított intézetek ő felsége által a magos minisztertanács előterjesztésére rész szerint¹³ szentesítették, a népei jóllétére törekvő Császár a magos minisztertanács munkásságát egy igazságos adórendszernek Erdélyre nézve előidézésére irányozta.

Ha szinte eme igen nevezetes feladat még teljesen megoldva nincs, mégis már egész bizodalommal lehet állítani, hogy jövőre hazánkban is más adótárgyak nem leendnek, mint: föld, ház és – a két első adótárgyon kívül keletkező – jövedelem, és hogy azon igazságos elv, mely szerint minden álladalmi tag azon arányba adózzék az álladalom szükségeire, amelybe annak oltalmára van szüksége, hazánkban is erőre lép.

A föld- és házadó által nem érdekelt jövedelmek adójára nézve még most meg nem állítható¹⁴, hogy az a jövendő rendszerbe minő elhatározott kiviteli módon fog felvétetni.

A pénzügyminister ő nagyméltósága előterjesztésére keletkezett, Magyarországon és Erdélyben béhozandó föld- és házadó-ideiglent illető, 1850. martius 4-ről költ legfelsőbb nyílt parancsba¹⁵ pedig az adóügy mezején béfejezett törvényt, sőt drága – a haza javát nagymértékben előmozdító – nyereményt üdvelzelhetünk.

Az adótörvény mezején, tudomány kezét fogva tapasztalással, kulcsot – mely alapul szolgáljon az álladalom, tartomány és község szükségei fedezésére megkívántató adó kivetésére és a minden, a birtokra eső többi közterheknek felosztására – oly tökéletest még nem talált, mint az állandó adókönyvet.

13 Részben.

14 A „megállít” ige a szövegben megállapít jelentésben szerepel.

15 1850-diki marcius 4-kén kelt császári nyiltparancs, mellyel Magyar-, Horvát-, Tótországban a Tenger mellékellet egyetemben, Erdélyben, a Szerbvajdaság és a temesi bánóságban telekadó-ideigleneg hozatik be. Kaiserliches Patent, womit in Ungarn, Croatien, Slavonien sammt dem Küstenlande, Siebenbürgen, der serbischen Woiwodschafft und dem Temeser Banate ein Grundsteuer-Provisorium eingeführt wird. *Magyar koronaországot illető országos törvény- és kormánylap*, 1. (1850) VIII:45. 80–84.

Az állandó adókönyv (Cataster) röviden értelmezve: mérnöki felvételen alapuló térrajzon látható topographikai kimutatása a birtokokok minden egyes, termékeny és terméketlen holdföldjeinek, melyből azok fekvése, területe, művelésneme, általános terméki és tiszta jövedelme minden egyes holdnak kitűnő¹⁶.

A tiszta jövedelem azon tőke, melyről az áladalom bizonyos százalékban az adót kívánja.

Tiszta jövedelme egy holdnak vagy dűlőföldnek következőleg közvetítendő.

Előrebocsátott mérnöki felvétel után egy községnek határa általánosan és részletekben, mégpedig természetesi nemek szerint elkülönítve osztályokba soroztatik, minden osztályból egy, a középszerűkhöz tartozó mintaföld¹⁷ választatik, és úgy minden földek ezen mintaföldhöz hasonlítva megállítandott osztályokba soroztatnak. Ekkor a terméki teljsúlyú jövedelme egy hold földnek egy évre a helységben szokottas gazdálkodási módon kiadott termés; és éppen úgy a természetesire a terméki teljsúlyú jövedelemnek megkívántató munka és más szükségletek – minden osztály és természetesi nemekre nézve különösen – kikerestetnek, mindkettőnek értéke, megállított adókönyvi méltányos ár szerént pénzbecsre számíttatik, s végül a művelési költség értéke a teljsúlyú jövedelem értékéből levonatik; az ezen számításbóli eredmény: egy holdnak tiszta jövedelme, mely aztán kulcsul használtatik tiszta jövedelme kiszámítására minden, ugyanazon osztály- és művelési nembeli kisebb vagy nagyobb földrészleteknek.

Ha valaki az adókönyvi munkálatok eredményével magát megterheltette lenni hiszi, visszahívási joga hagyatik fenn, és az ennek nyomán véghezmenendő utólagos kinyomozás által világosságra jöhető vétségek azonnal kiigazíttatnak.

Az épületekre nézve az adókönyv szerént ott, hol azok nagyobbára bérbe adatnak – a

fenntartási költségek tekintetbevételével –, a házbér, hol pedig ezen eset elő nem fordul, szobaszám szerint vettetik ki az adó.

Így az állandó adókönyv szerént, valamint a termőföldnél, úgy a házaknál is csak a valóságos jövedelem adóztatik meg, és ez az, mit egy adórendszer megállapításánál – hogy az igazságos és eredménydús legyen – fő célul kell kivívni.

Következőleg az állandó adókönyv a termőföld és épület megadóztatásában minden esetre a legbiztosabb és igazságosabb alapot mutatna ki, és kinek módja van az adókönyvvel már sok évek óta ellátott régi osztrák koronartományok lakosainak megelégedését szemlélni, kinek alkalmá van látni, minő hatásteli befolyást gyakorol az adókönyv a földművelés javítására, a nép gazdagulására, és mennyire legtökéletesebb telekkönyvet ad az a közhitel emelésére, annak tisztán el kell esmernie, hogy az adókönyv minden ország s minden birtokos részére megmérhetlen haszon.

Ezen jótékony intézetbe hazánkat is részleteni közelebbi első eszméje volt ő felségének, s a magos minisztertanácsnak, de létrehozása egy ilyen adókönyvnek oly szélesen kiterjedő munkálatokkal van összeköttetve, hogy annak végrehajtása sok évi időráfordítást igényel; hazánk állása azonban – összhangzásban eddigi hiányos adórendszerünkkel – lehető leggyorsabb javítást tesznek sürgetővé.

Ha szinte tehát a fennebbi értelmezés szerénti adókönyvi munkálatokra szükséges költségek – melyek egy □mérföldre körülbelől 6000 p. fra¹⁸ hágnak – nem is kíméltetnének, mégis, egy tökéletes javítás nyomasztó szükségessége mián életbeléptetését az új adótörvénynek – évekre terjedő előállításától azon adókönyvnek – függővé tenni nem lehet, hanem inkább egy gyorsabban kivihető s mégis az igazsággal szintűgy megegyező intézkedés észlelendő, egy intézkedés, mely ha szinte je-

16 Kitűnik.

17 Próbatér/Mustergrund, próbaföld/Mustergrund. *Utasítás az 1850-ki martius 4-ről kelt legfelsőbb patens által rendelt földadó-provisorium számára eszközzendő földjövedelem-kiszámítások véghezvitelére. Instruktion zur Ausführung der Grundertrags-Erhebungen für das mit dem allerhöchsten Patente vom 4. März 1850 angeordnete Grundsteuer-Provisorium.* Ofen, 1850. 9-10., 16., 42. Mintatér l. 1875. évi VII. törvénycikk a földadó szabályozásáról. 14. §.

18 Pengő forint.

lenleg csak a jövő adókönyv előműve lenne is, az adókönyv kitűnőbb és igazságos alapelveinek életbeléptetését lehetővé tenné.

És ezen nagy feladatot a pénzügyminister ő nagyméltósága az ő felsége által szentesített 1850. martius 4-ki nyílt parancsba foglalt föld- és házadó-ideiglenben tökéletesen megoldotta, mert ez ugyanazon elveken nyugszik, ugyanazon célra vezet, mire az értelmezés szerinti állandó adókönyv, és – ha az annak kivitelével megbízott egyének szorgalommal és figyelemmel felelnek meg hivatásuknak, ha a népe me új törvény célszerűségét felfogván, az arra vezető munkálatokat részéről is elősegíteni igyekezend – rövid időn azon szép cél előtt állunk, hol ezen ideiglenes számunkra ajánlkozó hasznak életbelépvén a régi adórendszer szerinti adózás megszűnik, és az új intézet előmozdító befolyást kezd gyakorolni jóllétünket előmozdító körülményeinkre.

Az ő felsége által szentesített föld- és házadó-ideiglen voltaképpen csak annyiban tér az állandó adókönyvtől el, hogy:

1. az egyes földrészek területe ezen ideiglenbe nem mint az adókönyvbe, előleges mérnöki felvétel, hanem a helységi választottságok befolyása alatt a földbirtokosok bévallása nyomán kerestetik ki, és a határoknak mérnöki felvétele, nagyobbára utólagosan a gyakorlati munkálatok szerint és azon bévallások ellen őrködésüül s azok értelmében felvett területek megállításkául, fog megtörténni, mihez képest az utasításba a hamis bévallásokra nézve ki nem kerülhető büntetés jelentetett ki.

2. az adóideiglennél a természéti költségek nem fognak – mint az állandó adókönyvnél – sajátszerűleg számíttatni, hanem egy százalék levonásos mutatványban, mely afelett, hogy a mívelési költségek minő arányba szoktak állani bizonyos körülmények között a teljsúlyú terméki jövedelemhez, az állandó adókönyvvel ellátott tartományokban gyűjtött tapasztalatok szerint van összeállítva, előlegesen kiadattak, amelybe azonban még azon – lehető igazságtalanság ellen védő – elővigyázat használtatott, hogy a rendkívüli költségek eseteiben egy, sőt két tételei is azon mutatványnak általszökhetők.

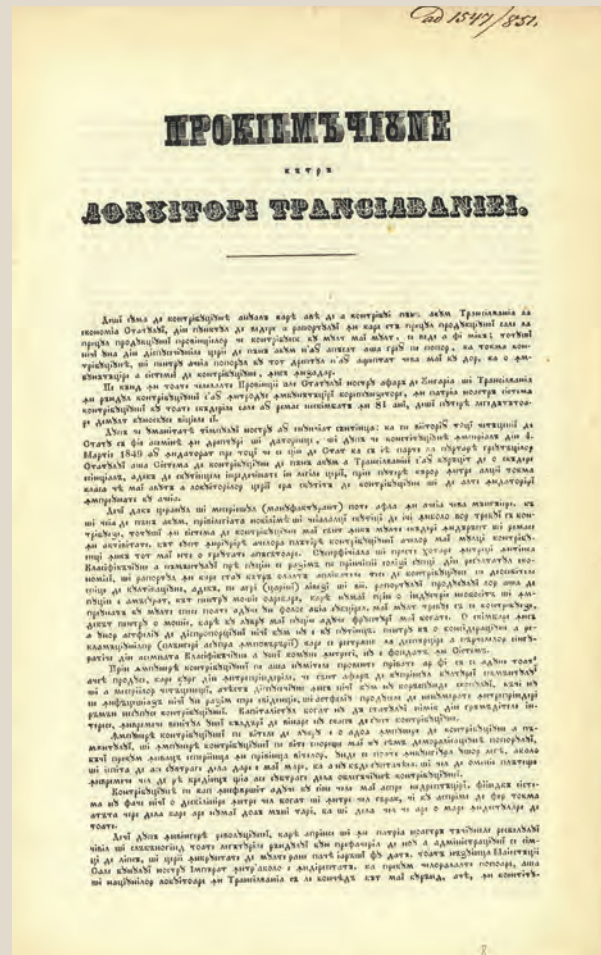
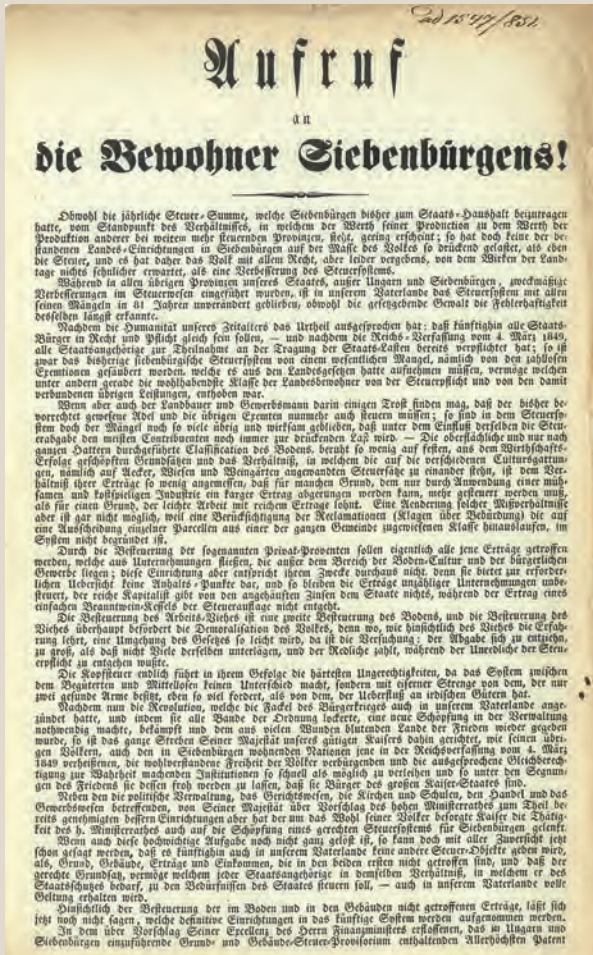
Ha tehát a birtokosoktól veendő vallomásokból területe az egyes birtokrészeknek igazán feladatott – mi az egyes határoknak mérnöki felvétel útján, mely ugyan a többi munkálatokkal egy időben veendi kezdetét, de oly gyorsan, mint amazok nem haladand – ki fog kerülni, a mi rövid idő alatt és hasonlíthatlanul kevesebb költséggel béhozandott adóideiglenünk becse hasonló lesz az állandó adókönyvéhez, és mi mind azon nagy előnyek élvezetébe jutunk, melyek az érintett adókönyvből folynak.

Azáltal egy igazságos kulcsot nyerünk a föld- és házadó kiosztására, valamint szintén minden földbirtokra eső közterhek kivetésére, és mindenki képes lesz a kezei között lévő birtokívről kiszámítani a reá háramló adómennyiségét az álladalom által az országtól követelt öszvegnék. A készítendő telekkönyvbe kidolgozott anyagját nyerjük a legtökéletesebb birtokkönyvnek, miáltal a hitel a legbiztosabb alapot annyival inkább nyeri, mivel e telekkönyvbe minden birtoki egyenetlenségek is feljegyeztetnek. A földmívelést érdeklőleg pedig a béhozandott ideiglen egy hatalmas emeltyű leend az előhaladásra, midőn a föld jövedelme – helységi szokottos mívelési mód mértékén – valóságos termés szerint számíttatand, mindaz pedig, mi előbb-utóbb gondosabb s józanabb ipar által nyeretik, a tiszta jövedelem számításából kimarad.

Előre is biztosítva lehetünk, hogy a tiszta jövedelmek magosra nem hágnak, mivel a nyers termék becse az 1824-beli piaci árak szerint számíttatand, mely piaci árak, véghezvitt hasonlításoknál fogva, 30 évek során legkisebnek találtattak.

Kinél azonban még azon aggodalom is találna helyet, hogy az adóöszveg ezen ideiglen alapján nagyobbíttathatik, az jegyezze meg, hogy ez voltaképpen nem az adóöszveg megállításkául, hanem a megállítandottnak igazságos kiosztására jelöl ki kulcsot, mely akár több, akár kevesebb adót köteleztessen Erdély jövőre fizetni, mint eddig fizetett, használatára nézve hasonló becse marad.

Az ő felsége által szentesített föld- és házadó-ideiglenben kimutatott – az ország jóllétére hatásosan befolyó előnyek elismerésüül – igyekez-

A Serkentés első oldala németül és románul, 1851 (MNL OL, F 259 28. 1547/1851.)

zék mindenki készséggel az ezen új institutó béhozatalára megbízott egyéneket gyámolítani, és meggyőződve lenni, hogy ha a munkálatokban vétségek csúsznának bé, azokat a tartományi adóbizottmány hatásköre terjedéséig a bėjövendő visszahívások nyomán helyreigazítani, túl azon pedig minden befolyását a cs. k. adókönyvi főigazgatóság előtt oda fordítani el nem mulatja, hogy senkinek ez új adórendszernek birtoki körülményeire alkalmazása által legkisebb igazságtanságot magában foglaló, méltó panaszra okna ne maradjon.

E tartományi adóbizottmánynak és az annak alárendelt tagoknak feladata magába foglalja

egy nagy mű létrehozását, melynek áldásai a haza minden lakosaira kiárasztható lenne, minél fogva óhajandó, hogy mindenki érezze azon kötelességet, miként ez életbe léptetendő intézet munkájához eréllyel és szorgalommal járuljon és eme kötelességerzetet becsülettel teljesítse.

Ki pedig ezen nagyszerű munka becsét még felfogni nem képes, az – ha a munka bévégződendett – bizonyosan fel fogja fogni, és a kormányt, melynek eme új intézetet köszönhetjük, hálásan magasztalandja.

A földadó-ideiglen béhozatalára Erdélybe felállított tartományi bizottmánytól.

N. Szeben 1850. december 27-kén.

7108 P.K.K. 1851.

Hirdetmény¹⁹

A földadó ideigleneg létesítésénél alkalmazott mérnökök számára kiadott hivatali utasítás²⁰ 19., 20. és 21. §§ értelmében a mérasztallali felvételre, valamint az azzal egybekötött tájvizsgálás- és jelkitűzés kori előmunkálatokra megkívántató kézi segítőknak (napszámosoknak) azon község részéről kell kiállíttatniok, melynek területén a fölmérés történik.

Ezen említett mezőmérési előkészületeknél a mérnök rendszeren négy napszámosnál többet nem alkalmazhat.

Ugyancsak a községek részéről kijelölendők még s a mérnök mellé rendelendő olyan egyének, kik a község határszéleiről s a fölmérendő határrészekről, azok nevével, természeti neméről (mívelési ágáról) st. eff.²¹ bemondók gyanánt felvilágosítást adhassanak. A fölmérésre szükséges mérjeleket és ábrarudakat (ez utóbbiak vasolatlan hagyandók), továbbá cövekekre és oly deszkákra szükségelt anyagot, melyek a mérjelekre fölszegzendők, valamint a felmérési jelek befejezésére megkívántató meszet is a mérnökhöz a helyszínére kivitetni s minden e végre szükséges előkészületeket beszerezni az illető községnek állandó köteletségében.

Miután a fölmérés bevégeztetett, s a mérnök az arra használt segédeszközökről kinyilatkoztatta, miszerint többé nem használandja, az illető községnek szabadságában fog állani azokat további rendelkezés végett visszavétetni.

Minden egyes községnek tehát e tekintetben hozzávethetőleg a következőket kell kiállítania:

1. Négy napszámost.

2. Egy, ha lehetséges, a német nyelvben jártas s a községi határ helyiségeivel ösmeretes bemondót.

3. Hatvan darab 12' (12 láb) hosszúságú és 3" (3 hüvelyk)²² vastagságú jelrudat.

4. Hat darab 24' hosszúságú és 3 ½" vastagságú rudat az állpontok kijelölésére.

5. Százharminckét 24" hosszúságú és 8" szélességű deszkácskát.

A 3., 4. és 5. pont alattiakat mind mésszel befejezítve.

6. Négy darab 18' hosszúságú és 1 ½" vastagságú ábrarudat.

7. Hatvan darab belüregökben 30" hosszúságú s 4" szélességű, négy deszkából faszegekkel egybe alkotott ládácskát, melyek a földbe tétetnek avégett, hogy a jeleket két ék segítségével le lehessen szorítani; végre

8. Kétezer 12" hosszúságú, alvégöken meghegyezett, felső részöken átfúrt s 50 darabonként vékony zsinegre fűzött cövekeket.

Minthogy a mérnökök 1851-iki ápril hó elejével munkálataikat megkezdik, valamennyi községek ezennel felszólíttatnak a fönnemlített megkívántatókat töstént megszerezni, s azokat az illető mérnöknek, mihelyt az a fölmérés elővétele végett a községben megérkezik, haladék nélkül kiszolgáltatni.

N. Szeben, martius 21-én 1851.

A polgári és katonai kormányzó helyett
Kalliány²³ s.k.
altábornagy

20 *Instruction zur Ausführung der Vermessungs-Operationen, für das mit allerhöchstem Patente vom 4. März 1850 angeordnete Grundsteuer-Provisorium*. Wien, 1850. és *Utasítás a mérnöki munkálatok kivételére az 1850-ik évi martius hó 4-kén kelt legmagasb patens által rendelt földadó-provisoriumhoz*. Bécs, 1850. A felmérési utasításokról I. REISZ T. CSABA: A kataszteri felmérési utasítások. *Catastrum*, 2. (2015) 1:3–10.

21 És többi effélékről.

22 1 bécsi láb = 31,6 cm, 1 bécsi hüvelyk = 2,63 cm. BOGDÁN ISTVÁN: *Magyarországi hossz- és földmértékek, 1601–1874*. Bp., 1990. 39.

23 Kalliányi József (1786–1859) cs. kir. vezérőrnagy, a téli hadjáratban az erdélyi osztrák hadtest dandár-, majd hadosztályparancsnoka, később nyugállományú altábornagy. *Az aradi vértanúk*. 2. köt. Szerk. KATONA TAMÁS. Bp., 1983. 398.